

Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση ισχυρό πλήγμα για παιδιά χαμηλών κοινωνικο-οικονομικών τάξεων

Η παρακάτω έρευνα είναι αποκαλυπτική για τις ευθύνες του κράτους και τις ταξικές ανισότητες που προσπαθεί να κρύψει η φούσκα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Λίγες μέρες μετά το κλείσιμο των σχολείων, η διαδικασία της τηλε-εκπαίδευσης, που στήνει το υπουργείο Παιδείας μέσα στην καρδιά μιας μεγάλης υγειονομικής κρίσης, έχει αποδειχτεί μια επικοινωνιακή απάτη που εξυπηρετεί τις σκοπιμότητες και την ουσιαστική ανεπάρκεια της κυβέρνησης.

Με μαθητές και μαθήτριες που δε διαθέτουν στα σπίτια τους τον απαραίτητο εξοπλισμό ή πρόσβαση στο διαδίκτυο για να παρακολουθήσουν οποιαδήποτε μορφή τηλε-εκπαίδευσης...

Με Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο που "σέρνεται", απουσία ενημέρωσης, μέσων και υποδομών με κυβέρνηση και ΜΜΕ να στοχεύουν στη μετάθεση ευθυνών και στη χρέωση συλλογικής και ατομικής ευθύνης στους εκπαιδευτικούς για όλες τις κρατικές ανεπάρκειες που αναδεικνύονται από την πανδημία...

Κι ενώ γονείς και εκπαιδευτικοί ξεροσταλιάζουν ακόμα με τις ώρες και επί ματαίω μπροστά στις οθόνες, για να πετύχουν ανοιχτό το Π.Σ.Δ, το Υπουργείο ενορχηστρώνει στα ΜΜΕ μια εκστρατεία κατασκευοφάντησης των εκπαιδευτικών στην οποία πρωταγωνιστούν στημένοι δημοσιογράφοι ιδιωτικών και μη καναλιών.

Ενώ είναι γνωστό χρόνια ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί θέση του ΟΟΣΑ και της Ε.Ε για την εξοικονόμηση εκπαιδευτικού προσωπικού, αλλά και εκφρασμένη πρόθεση του ΥΠΑΙΘ πρόσφατα αφού χρησιμοποιήθηκε πρόσφατα για την κάλυψη κενών εκπαιδευτικών σε Νίσυρο, Κάσο κλπ.

Αποτελεί, μέσω της χρήσης πλατφόρμας του υπουργείου (που

παραχώρησαν ιδιωτικές εταιρείες προσδοκώντας μελλοντικά οφέλη), προ-άγγελο του τρόπου αξιολόγησης και κατηγοριοποίησης των σχολικών μονάδων και ατομικά των εκπαιδευτικών.

Έρευνα των Αθανάσιου Παπαϊωάννου, καθηγητή πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Κρομμύδα Χαράλαμπου, μεταδιδακτορικού φοιτητή του πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Λόγω κορωνοϊού μαθητές, φοιτητές αλλά και πολλοί γονείς υποχρεώνονται σε εργασία στο σπίτι με χρήση Ηλεκτρονικού Υπολογιστή (ΗΥ) και internet. Όμως πόσο έτοιμες είναι οι Ελληνικές οικογένειες γι' αυτό, και πόσο επηρεάζονται από την κοινωνικο-οικονομική τάξη που ανήκουν; Ανάλυση δεδομένων από πρόσφατη έρευνά μας δείχνει ότι χιλιάδες μαθητές στη χώρα θα έχουν πολύ σημαντικές δυσκολίες να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις. Για άλλη μια φορά αυτοί που θα την πληρώσουν θα είναι οι φτωχοί μαθητές, ένα μεγάλο ποσοστό των οποίων δεν έχει καν ΗΥ στο σπίτι. Σε πιο δεινή θέση είναι οι μαθητές και μαθήτριες που ετοιμάζονται για πανελλαδικές εξετάσεις και ανήκουν σε φτωχά κοινωνικο-οικονομικά στρώματα. Θα ήταν πολύ άδικο γι' αυτά τα παιδιά να εξεταστούν σε ύλη που διδάσκεται με εξ' αποστάσεως εκπαίδευση.

Το κλείσιμο όλων στο σπίτι οδηγεί επίσης μαθητές, αδέρφια και γονείς των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων να συγχρωτίζονται στον ίδιο χώρο για εργασία. Αν κάποιο μέλος της οικογένειας χρειάζεται να συμμετέχει σε online τηλεδιάσκεψη ή online μάθημα, η εργασία των υπόλοιπων θα δυσκολεύεται ακόμη περισσότερο λόγω έλλειψης ατομικού χώρου εργασίας.

Η συλλογή των δεδομένων αυτής της έρευνας έγινε την άνοιξη του 2019 για τους σκοπούς Ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που συντονίζεται από το πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και τον πρώτο συγγραφέα. Στην έρευνα οι μαθητές απάντησαν στο ερωτηματολόγιο FASIII1 που χρησιμοποιείται από την Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας για τη μελέτη συμπεριφορών που σχετίζονται με την υγεία των μαθητών (Health Behaviour in School-Aged Children study).

Πίνακας 1. Αριθμός Συμμετεχόντων στην έρευνα

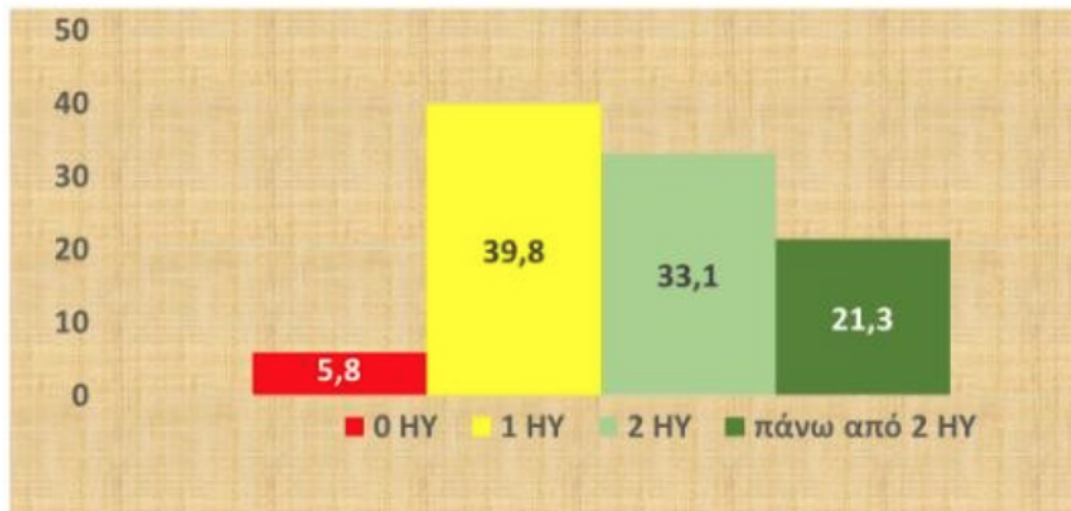
Χώρα	Αριθμός μαθητών	%
Ελλάδα	3066	29,4
Ιταλία	2554	24,5
Ισπανία	1358	13,0
Τουρκία	3462	33,2
Σύνολο	10440	100,0

Στην Ελλάδα το δείγμα ήταν τυχαία επιλεγμένο απ' όλη τη χώρα, στην Ιταλία ήταν τυχαία επιλεγμένο από την Β. Ιταλία, στην Ισπανία ήταν τυχαία επιλεγμένο από την περιοχή της Καταλονίας και στην Τουρκία ήταν τυχαία επιλεγμένο από τις περιοχές τις Άγκυρας και Κωνσταντινούπολης. Η ηλικία των μαθητών και μαθητριών ήταν από 10 έως 17 ετών.

Από την ανάλυση των δεδομένων βρέθηκε ότι στην Ελλάδα το 5.8% των μαθητών και μαθητριών δεν έχει κανέναν Ηλεκτρονικό Υπολογιστή (ΗΥ), Mac ή laptop στο σπίτι, το 39.8% έχει έναν, το 33.1% δύο και το 21.3% πάνω από 2 ΗΥ στο σπίτι. Ακόμη και με έναν ΗΥ στο σπίτι, που αφορά σχεδόν στις μισές Ελληνικές οικογένειες, η εργασία των περισσότερων μαθητών και μαθητριών θα είναι δύσκολη γιατί ποιος θα τον πρωτο-χρησιμοποιήσει, μαθητής, αδερφός/αδερφή, γονέας;

Εικόνα 1

Ποσοστό οικογενειών στην Ελλάδα με 0, 1, 2, ή πάνω από δύο Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές (ΗΥ)

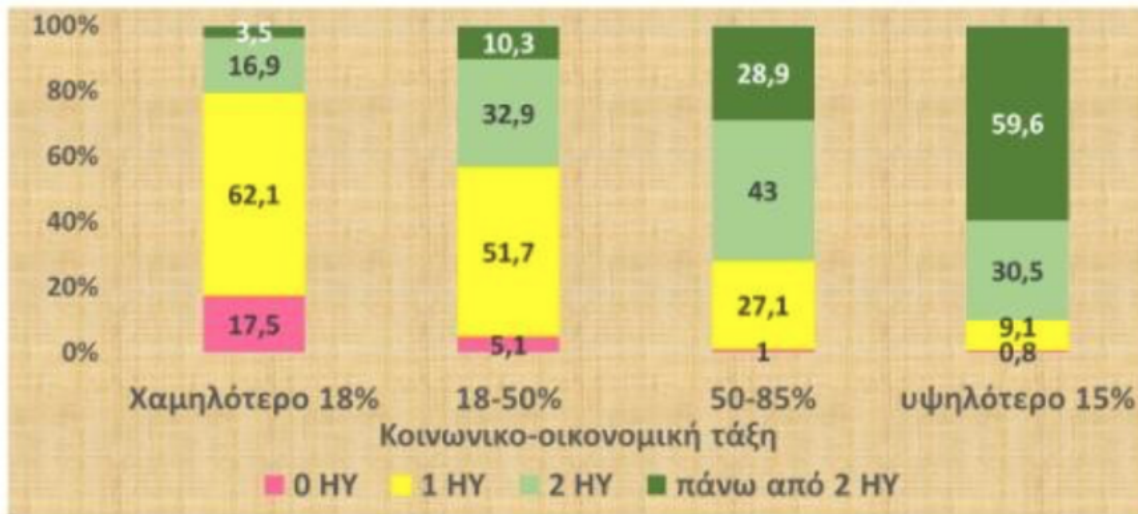

Στο 18% των φτωχότερων Ελληνικών οικογενειών το ποσοστό με κανέναν ΗΥ στο σπίτι ανεβαίνει στο 17.5%. Αυτές οι οικογένειες δεν έχουν ΗΥ στο σπίτι επειδή δε μπορούν, δεν είναι ότι τους λείπει ο ΗΥ από επιλογή. Το 80% αυτών

των φτωχότερων οικογενειών δεν έχει καθόλου, ή έχει το πολύ έναν ΗΥ. Αυτές οι οικογένειες πρέπει να βοηθηθούν. Αντίθετα το ποσοστό χωρίς ΗΥ είναι λιγότερο από 1% στις Ελληνικές οικογένειες που ανήκουν στο 50% με την καλύτερη οικονομική κατάσταση.

Εικόνα 2

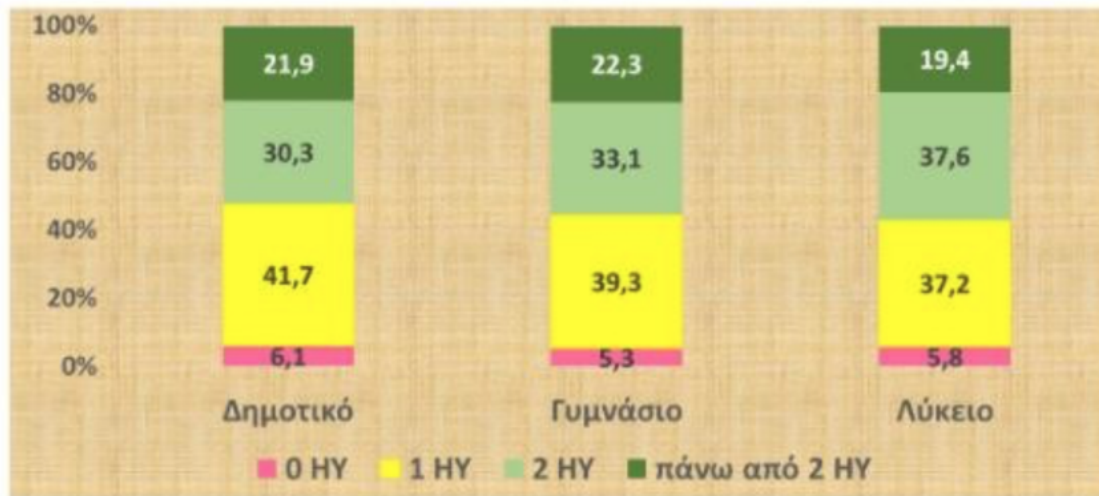
Ποσοστό οικογενειών στην Ελλάδα ανά Κοινωνικο-οικονομική τάξη με 0, 1, 2 ή πάνω από 2 Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές (ΗΥ)

Όπως φαίνεται στην Εικόνα 3, ο αριθμός ΗΥ στο σπίτι δεν εξαρτάται από το αν οι μαθητές και μαθήτριες είναι στο Δημοτικό, Γυμνάσιο ή Λύκειο. Σε όλες τις σχολικές βαθμίδες τα ποσοστά με 0, 1, 2 ή πάνω από 2 ΗΥ παραμένουν τα ίδια. Είναι προφανές ότι οι μαθητές και μαθήτριες που προετοιμάζονται για πανελλαδικές εξετάσεις και ανήκουν στα φτωχά κοινωνικο-οικονομικά στρώματα είναι σε πολύ δυσχερέστερη κατάσταση από τους άλλους συμμαθητές και συμμαθήτριές τους. Το ΥΠΕΠΘ δεν πρέπει να βάλει εξεταστέα ύλη στις πανελλαδικές εξετάσεις η οποία διδάσκεται με εξ' αποστάσεως εκπαίδευση!

Εικόνα 3

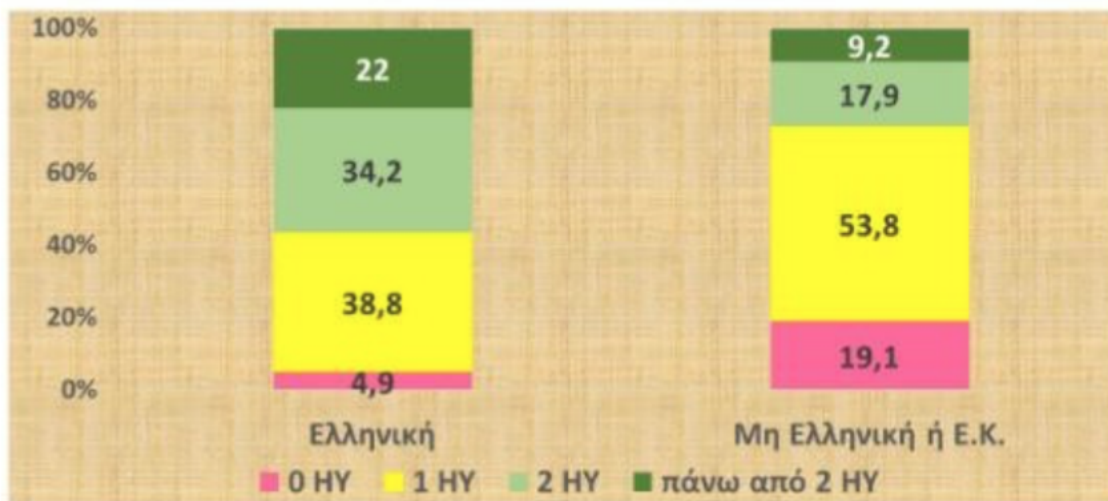
Ποσοστό μαθητών στην Ελλάδα με 0, 1, 2 ή πάνω από 2 Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές (ΗΥ) ανά Δημοτικό/Γυμνάσιο/Λύκειο

Από το συνολικό δείγμα στην Ελλάδα, το 93.8% (2851 μαθητές/μαθήτριες) ήταν Ελληνικής εθνικότητας και το 5.7% (173 μαθητές/μαθήτριες) εθνικότητας από χώρα εκτός Ευρωπαϊκής Κοινότητας (κυρίως Αλβανίας). Όπως φαίνεται στην Εικόνα 4, των ποσοστό των μαθητών και μαθητριών εκτός Ευρωπαϊκής Κοινότητας που δεν έχει κανέναν ΗΥ στο σπίτι είναι 19.1%. Ωστόσο και το ποσοστό μαθητών και μαθητριών με Ελληνική εθνικότητα χωρίς ΗΥ δεν είναι αμελητέο, σχεδόν 5%, ενώ το ποσοστό με το πολύ έναν ΗΥ στο σπίτι σε οικογένειες με Ελληνική εθνικότητα είναι 43%.

Εικόνα 4

Ποσοστό οικογενειών στην Ελλάδα ανά εθνικότητα με 0, 1, 2 ή πάνω από 2 Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές (ΗΥ)

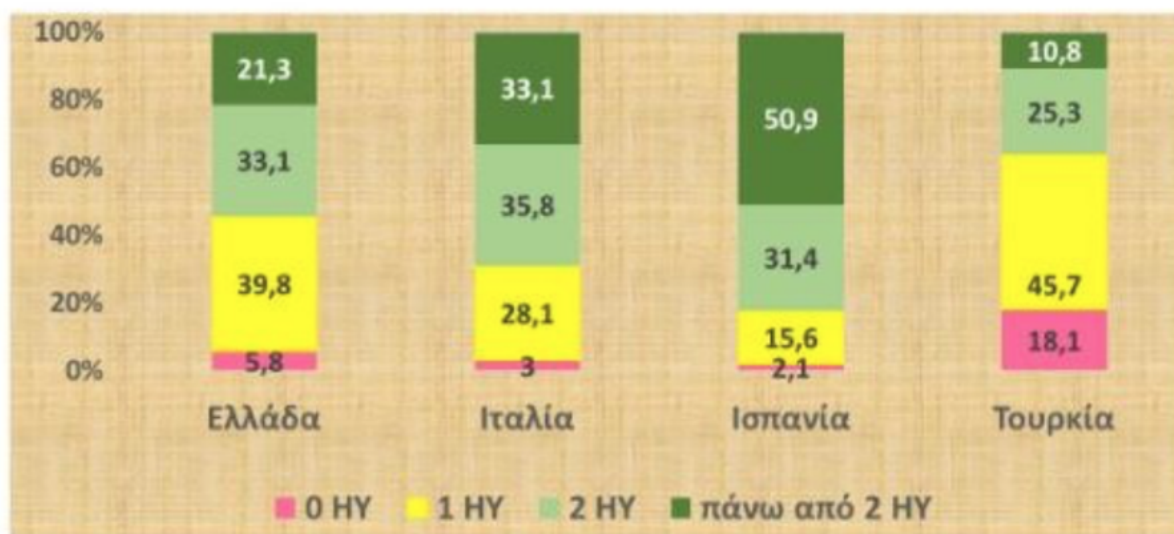

Η κατάσταση είναι διαφορετική σε κάθε Ευρωπαϊκή χώρα και εξαρτάται από το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο της χώρας και των μαθητών της. Όπως

φαίνεται στην εικόνα 5, μεγαλύτερο πρόβλημα για δουλειά με ΗΥ στο σπίτι θα έχουν οι μαθητές της Τουρκίας, όπου το 18.1% δεν έχουν καθόλου ΗΥ. Αντίθετα, μικρότερο είναι το ποσοστό των μαθητών και μαθητριών της Ισπανίας στην Καταλονία και στη συνέχεια της Β. Ιταλίας που θα έχει πρόβλημα για εργασία στο σπίτι, σε σχέση με τους Έλληνες μαθητές και μαθήτριες. Τα δεδομένα αυτά δείχνουν ότι η κρίση με τον κορωνοϊό θα επηρεάσει διαφορετικά τις σχολικές επιδόσεις των μαθητών και μαθητριών σε διαφορετικές Ευρωπαϊκές χώρες. Καλό θα ήταν να έχουν υπόψιν τους και αυτά τα δεδομένα οι πολιτικοί μας, όταν συναποφασίζουν με τους Ευρωπαίους συναδέλφους τους για τα μέτρα που παίρνουν για την αντιμετώπιση της κρίσης του κορωνοϊού στην Ευρώπη.

Εικόνα 5.

Ποσοστό οικογενειών στις τέσσερις χώρες με 0, 1, 2 ή πάνω από 2 Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές (ΗΥ)

Το ένα τέταρτο των μαθητών και μαθητριών στην Ελλάδα δεν έχουν δικό τους υπνοδωμάτιο, που συχνά χρησιμοποιείται και ως χώρος για σχολική εργασία στο σπίτι (Εικόνα 6). Αυτό δυσχεραίνει την εργασία αυτών των παιδιών για το σχολείο. Η θέση τους έχει γίνει τώρα ακόμη πιο δυσχερής με το κλείσιμο όλων στο σπίτι λόγω COVID-19 και τις απαιτήσεις όλων, μαθητριών, αδελφών και γονέων για δουλειά από το σπίτι. Οι θόρυβοι από την ταυτόχρονη δουλειά και ομιλιών όλων στον ίδιο χώρο, οι εντάσεις και η απόσπαση της προσοχής από το διάβασμα θα αυξηθούν.

Εικόνα 6.

Ποσοστό Ελλήνων μαθητών που έχουν δικό τους υπνοδωμάτιο

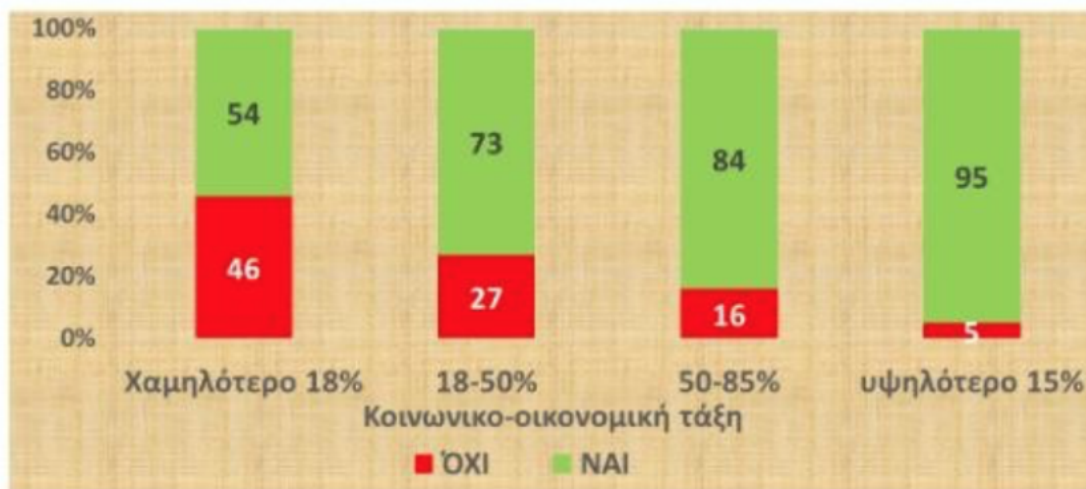

Εννοείται ότι αυτοί που θα αντιμετωπίσουν τα περισσότερα προβλήματα λόγω συγχρωτισμού στον ίδιο χώρο θα είναι πάλι τα παιδιά των χαμηλών κοινωνικο-οικονομικών τάξεων. Όπως φαίνεται στην Εικόνα 7, σχεδόν τα μισά παιδιά που ανήκουν στο 18% των οικογενειών με τις χαμηλότερες οικονομικές δυνατότητες δεν έχουν δικό τους υπνοδωμάτιο. Αντίθετα, το 95% των παιδιών που ανήκουν στο 15% των οικογενειών με τις υψηλότερες οικονομικές δυνατότητες έχουν δικό τους υπνοδωμάτιο.

Στην εποχή του κορωνοϊού τα παιδιά στις οικογένειες με τις χαμηλότερες οικονομικές δυνατότητες θα έχουν πολύ περισσότερα προβλήματα για σχολική δουλειά και για προετοιμασία για πανελλαδικές εξετάσεις και θα βρίσκονται σε ακόμη πιο δυσχερή θέση απ' αυτή που ήδη ήταν σε σχέση με τους συμμαθητές και συμμαθήτριές τους. Δε γνωρίζουμε πώς θα αντιμετωπίσει η κυβέρνηση το πρόβλημα έλλειψης ΗΥ αυτών των μαθητών και μαθητριών.

Εικόνα 7.

Ποσοστό Ελλήνων μαθητών ανά Κοινωνικο-οικονομική τάξη με δικό τους υπνοδωμάτιο

Το ίδιο πρόβλημα έχουμε κι εμείς στα πανεπιστήμια με την εξ' αποστάσεως διδασκαλία στους φοιτητές και φοιτήτριές μας που ανήκουν στις Ελληνικές οικογένειες που περιγράφονται εδώ. Ως τώρα δεν έχουμε δώσει τις πλέον κατάλληλες απαντήσεις για το πώς θα βοηθήσουμε φοιτητές και φοιτήτριες από χαμηλότερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα στην εποχή του κορωνοϊού.

Η δουλειά με ΗΥ στο σπίτι και το κλείσιμο των πάντων δημιουργεί πολλά επιπλέον προβλήματα. Για παράδειγμα, τι είδους τεχνική υποστήριξη έχουν μαθητές και μαθήτριες στο σπίτι όταν έχουν κλείσει καταστήματα και έχει απαγορευτεί η κυκλοφορία των περισσότερων;

Ας τα έχουν αυτά υπόψη όλοι όσοι αποφασίζουν και επηρεάζουν το μέλλον της νεολαίας μας σε όλα τα επίπεδα. Ελπίζουμε όπως όλοι ότι αυτή η κρίση θα τελειώσει σύντομα. Όμως απ' ότι φαίνεται θα μπούμε σε νέα εποχή.

Αναφορές

T. et al & FAS Development Study Group. (2016). Psychometric validation of the revised family affluence scale: a latent variable approach. *Child Indicators Research*, 9(3), 771-784.

